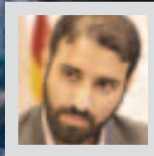

فرست‌های مغفول در بازار ۲۰ میلیونی

حمیدرضا ایمانی مقدم

انسانی ما را دچار ورشکستگی کرد. باور بفرمایید معتقدان به اقتصاد کلاسیک و دست نامرئی بازار هم به‌اندازه‌ی ما منورالفکر نیستند و خودشان درباره‌ی مفهوم شکست بازار بسیار نوشته‌اند! اما امروز که بسیاری از این مجتمع‌ها بصورت قارچ گونه در حال راه‌اندازی و فعال شدن هستند؛ و در چند سال آینده با حجم قابل توجهی از عرضه‌ی آنان مواجه‌ایم، لازم است تا ستاد مدیریت بحران تشکیل شود و برای ایجاد مشاغل جدید، خدمات نوظهور، عرضه‌ی مستقیم کالا و خدمات ایرانی و طراحی مدل‌های جدید تعامل اقتصادی و فروش و اجاره غیر از آنچه که امروز در ذهن سازندگان این مجموعه‌هاست اقدام شود. لازم است تا قراردادهای مشارکتی و انواع جدیدی از ترهین و... را کارشناسان مالی طراحی نموده و در این بخش ترویج کنیم، تا عمر کاسبی یکساله نشود! البته اگر بحران را قبول داریم.

شرکت‌های دانش‌بنیان ظرفیتی بدون استفاده

بخش دیگری که به نظر لازم است تا نسبت ظرفیت‌های خود را درباره اقتصاد زیارت و خدمت به زائران امام رئوف (علیه السلام) معین‌نماید، بخش علم و فناوری استان است. مخترعین و مبتکرین، مراکز رشد، پارک فناوری، پژوهشگاه‌ها، دانشگاه‌ها، شرکت‌های دانش‌بنیان و... ظرفیت‌های موجود فعال در مشهد و استان هستند. حتی مراجعه غیرتخصصی به این

می‌تواند منجر به ایجاد و یا تقویت و توسعه این صنایع در جای جای ایران اسلامی گردد.

در بخش بازار و عرضه‌ی کالا، رهبری سال‌هاست که بر طبل اقتصادمقاومتی با محوریت تقویت تولید و بویژه مصرف کالای ایرانی می‌کوبند؛ اما سؤال اینجا که ما از این بازار چند میلیونی برای تقویت تولید ملی و مصرف کالاهای ایرانی چه استفاده‌ای کرده‌ایم؟! آمارها نتایج خوبی را نشان نمی‌دهند، واگذاری بازار سوغات به کالاهای قاچاق و وارداتی نتیجه بی‌توجهی ما به استفاده از این فرصت ویژه در بخش اقتصاد زیارت است. همچنین غفلت از تولید و سرمایه‌گذاری بر روی کالاهای فرهنگی متناسب با شان زیارت و بسیاری از کالاها و خدمات مورد نیاز زائر از دیگر مشکلات امروز ماست که باید تاملی جدی برای آن صورت گیرد.

پاساژهایی با سرنوشت کارخانه‌های ما کارونی

رشد قارچ گونه مجتمع‌های اقتصادی و بازارها و پاساژها که به اعتقاد برخی کارشناسان در زمان بهره‌برداری کامل از آن‌ها، سرمایه‌گذاران را دچار یک شوک اقتصادی خواهد نمود؛ خود نمونه‌ای از این کم‌تدبیری‌هاست. چرا باید آنچه را که با صدور بی‌رویه مجوز و موافقت اصولی در صنعت کاشی و سرامیک و ما کارونی و... تجربه کردیم امروز دوباره در بخش خدمات تجربه کنیم؟! تجربه‌ای که سرمایه‌های مالی، فیزیکی و مهم‌تر از آن منابع

پروازهای هوایی، ریلی و زمینی و استعدادهای ویژه به نسبت سایر نقاط کشور در این مسیر و صدها ظرفیت و زیرساخت اقتصادی که در طول چنددهه بعد از انقلاب اسلامی ایجاد شده است، گویای کشش این ظرفیت بزرگ اقتصادی است.

سال‌های بدون راهبرد

با این همه جالب است که در طول این سال‌ها ما یک راهبرد مشخص مکتوب شده یا حداقل مورد توافق در ذهن فعالان اقتصاد زیارت در استان نداشته‌ایم و هر آنچه صورت گرفته و یا باید محقق می‌شده و نشده است، ناظر به تصمیمات مدیران و فعالان اقتصادی روی داده است. مثلاً نسبت توسعه صنعتی استان و ظرفیت‌های اقتصاد زیارت در زمینه‌های متنوع نیاز مردم در بخش‌های سوغات و حمل و نقل و اسکان و... خیلی شفاف نیست، بلکه برنامه‌ریزان و مدیران بخش صنعت استان بیشتر به چشم یک رقیب به اقتصاد خدمات یا زیارت می‌نگریسته‌اند و بیشتر مراقب‌اند که این رویکرد سهم صناعی که آنان اولویت می‌دانند را نبعد! از فرصت‌های تولیدی درون استان که بگذریم شاید بتوان ادعا نمود که استراتژی توسعه‌ی صنعتی را نیز می‌توان متأثر از این ظرفیت نوشت و به صناعی اولویت داد که بازار آن‌ها امروز در مشهد موجود است و در برخی موارد تکمیل زنجیره‌های تولید، تقویت فناوری، تغییر در نظام تعرفه‌ای، مدیریت واردات و...

تجميع فرصت‌های اقتصادی در طرف عرضه و تقاضا، نظیر منابع طبیعی، منابع انسانی متخصص، نیروی کار ارزان، شبکه حمل و نقل کارآمد، بازار بزرگ، فناوری نهاده شده، کارآفرینان خوش‌نام، زمین‌های وسیع و حاصل‌خیز و... می‌تواند عامل جهش اقتصادی در یک منطقه باشد. مراجعه به اغلب مناطق توسعه‌یافته در کشور و دنیا، این واقعیت اجتماعی-اقتصادی را اثبات می‌کند؛ البته طبیعی است که شکل‌گیری توسعه در بستر زمان و اصل برنامه‌ریزی مستمر، بهره‌ور نمودن فرصت‌ها و رفع موانع برای شکوفایی آن نیز از جمله اقداماتی است که توسط مردم و حکومت در اغلب این تجارب موفق صورت گرفته است.

استعدادهای اقتصادی زیارت و زائر

استان خراسان رضوی و شهر مشهد نیز از این اصل مستثنی نیست؛ حضور سالیانه ۲۰ تا ۳۰ میلیون زائر (به روایت آمار مختلف) در ایام سال بویژه تعطیلات و مناسبت‌ها و تعامل اقتصادی در بازارهای مختلف، اسکان، حمل و نقل، مواد غذایی، پوشاک، خشکبار و... از جمله فرصت‌های ویژه‌ای است که توانسته و می‌تواند اقتصاد این منطقه را متحول کند. حضور بیش از ۵۰ درصد تخت‌های هتل و مهمان‌پذیرهای کشور در مشهد، رشد قابل توجه صنایع غذایی، توسعه بازارهای متنوع، گسترده‌ی شبکه حمل و نقل درون‌شهری، تمرکز قابل توجه